

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Гальцової Ольги Леонідівни на дисертаційну роботу

Білязе Олексія Сергійовича

на тему: «Забезпечення економічного розвитку національної економіки в умовах глобалізаційних змін», яку подано до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 17.127.01 Класичного приватного університету на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність обраної теми. Національну економіку у 2022 році спіткали катастрофічні для XXI століття процеси та їх руйнівні наслідки, невизначеність щодо функціонування та розвитку у просторово-часових координатах. Повномасштабний напад агресора призвів до різкого зниження економічної активності та макроекономічних індикаторів у державі. Значна кількість економічних суб'єктів частково або повністю втратила можливість вести господарську діяльність, як наслідок - фізичне, фінансове, економічне, екологічне та соціальне руйнування цілих галузей національної економіки. В умовах воєнних дій та тимчасової окупації певних регіонів спостерігається високий рівень невизначеності та ризиків, порушення господарських та логістичних зв'язків, руйнування системи управління, вимушена внутрішня та зовнішня масова міграція населення, а також руйнівні екологічні наслідки, що негативно впливають на функціонування та розвиток національної економіки.

Зазначене спонукає до визначення єдиного підходу до генези економічного розвитку та суміжних і похідних категорій, які доповнюють процес дослідження, надають змогу доповнити класичні підходи з урахуванням сучасного наукового аспекту. З цих позицій тема дисертаційної роботи Білязе Олексія Сергійовича є, безумовно, актуальною.

Зв'язок теми дослідження з державними та галузевими науковими програмами. Тема і отримані результати дисертаційної роботи відповідають

тематичній спрямованості наукових досліджень Дисертаційна робота є складовою науково-дослідної роботи Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій «Інноваційне управління соціально-економічними системами: держава, кластер, регіон; (номер державної реєстрації 0116U002332, 2016-2022 рр.), в межах якої особисто автором розроблено методичні підходи до застосування інтеграційної складової у забезпеченні економічного розвитку національної економіки в умовах глобальних викликів; наукового проєкту Науково-освітнього інноваційного центру суспільних трансформацій «Стратегії економічного розвитку: держава, кластер, підприємство» (державний реєстраційний номер 0121U111337, 2021–2026 рр.), в межах проєкту особисто автором запропоновано концептуальні системно-наукові підходи до забезпечення та формування стратегії розвитку національної економіки в умовах глобальних змін.

Перелік тем науково-дослідних робіт та охоплений значний період досліджень підтверджує, що робота над дисертацією мала багаторічний цілеспрямований характер.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Розгляд дисертації доцільно провести у відповідності з її структурною побудовою.

Автором розроблена концептуальна модель інтеграційних процесів у забезпеченні розвитку національної економіки в умовах глобальних викликів надає теоретико-методичну підтримку структурній і функціональній трансформації економічних суб'єктів у національному макроекономічному середовищі. Інтеграційні процеси сприятимуть структурній збалансованості у національній економіці, технологічному трансферту між економічними суб'єктами, обміну сучасними або інноваційними технологіями та підвищення економічної стійкості у господарській системі країни з урахуванням синергетичного ефекту. Доведено, що інтеграційні процеси необхідно здійснювати з урахуванням принципів цілеспрямованості, селективності, з адаптацією до впливу контрольованих і неконтрольованих факторів (с. 27-58). Розробка та реалізація стратегічних проєктів у надзвичайних умовах має

здійснюватися на основі мультилатеральної оцінки потенціальних можливостей економічної системи, своєчасності виявлення та зниження негативного впливу військових дій, збереження ресурсного потенціалу, у тому числі людського капіталу. Крім того, є необхідність перманентного усунення можливих наслідків від бойових дій, диспропорцій і дисбалансу у складових економічної системи, що вимагає відповідних інституційних заходів та міжнародної підтримки. При формуванні стратегії розвитку національної економіки в умовах глобальних змін має визначатися регулюючий вплив державних і регіональних інституцій на функціонування економічної системи (с. 59-68).

Автором наукового дослідження розроблено і запропоновано методичне забезпечення механізму підтримки конкурентоспроможності національної економіки, яке передбачає формування системної взаємодії між змістовними платформами, які, зберігаючи оптимальний рівень конкурентних переваг у надзвичайних умовах, на основі організаційно-функціональної та інструментальної підтримки надають можливість дотримуватись траєкторії відновлення та розвитку національної економіки, використовуючи ресурсну архітектуру та збалансованість стратегічних цілей, завдань і принципів, що забезпечить тактичну стабілізацію та поступовий стратегічний розвиток соціально-економічної системи країни. Запропоновано методичне забезпечення діагностування в межах процедури формування механізму економічної безпеки (с. 75-97).

Моделювання механізму підтримки конкурентоспроможності національної економіки базується на виокремленні певних сегментів, які характеризуються якісною змістовністю, індивідуальною функціональністю, синтезованим взаємозв'язком та спрямовані на поетапне досягнення стратегічної мети. Кожен параметричний сегмент механізму містить цільові критерії, які уможливають ефективність вектору підвищення конкурентоспроможності національної економіки, враховуючи стан ресурсного потенціалу та надзвичайні умови функціонування економічної системи. Обґрунтовано, що розвиток виробничих можливостей національної економіки під впливом глобальних факторів є важливим пріоритетним завданням

державних і регіональних інституцій країни, які мають чітко визначати необхідність застосування комплексної та системної транспарентності, що дозволяє забезпечити результативність та ефективність господарської діяльності у національному макроекономічному середовищі та залучення інвестиційних ресурсів, людського та інтелектуального капіталу, з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Зниження бар'єрів щодо руху факторів виробництва у національному макроекономічному середовищі проявляється у посиленні ринкових засад та розвитку господарської діяльності в країні (с. 139-159).

Обґрунтованість і достовірність наукових висновків. Загалом, основні положення, що виносяться на захист, свідчать про фундаментальність, комплексність та системність наукового дослідження. Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечується значним обсягом наукових джерел (229 найменувань на 26 сторінках), 2 додатків. Основний текст викладено на 192 сторінках. Дисертація містить 15 таблиць та 36 рисунків.

Заслуговує на увагу чіткий підхід автора до методології самого дослідження. У роботі відсутні методолого-методичні протиріччя. Кожний наступний висновок опирається на теоретичне осмислення попереднього, аналіз вихідної інформації, а також наукових і практичних напрацювань з проблематики дослідження. Одержані результати пройшли апробацію на наукових та науково-практичних конференціях, опубліковані у провідних фахових наукових виданнях.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки й рекомендації відзначаються достовірністю, яка забезпечена значним обсягом матеріалів офіційної статистики, зібраними та узагальненими особисто здобувачем статистичними матеріалами. Впровадження пропозицій дисертації в практику роботи державних органів влади, галузі, а також у навчальний процес підтверджується відповідними документами.

Таким чином, аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених у ній наукових положень та практичних рекомендацій дозволяє зробити

висновок про обґрунтованість і достовірність отриманих результатів.

Узагальнюючи наукові результати дисертаційної роботи доцільно зауважити, що у сукупності вони доповнюють і розвивають теорію вирішення актуальних наукових проблем щодо забезпечення економічного розвитку національної економіки в умовах парадигми глобалізаційних змін.

Практична цінність дисертаційної роботи. Практична цінність дисертаційної роботи Білязе Олексія Сергійовича підтверджується тим, що його теоретичні положення, висновки і рекомендації доведені до рівня практичних методик, які можуть бути безпосередньо використаними в системі економічного розвитку національної економіки в умовах глобалізаційних змін.

Практична спрямованість отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується розробками методичного характеру: сформована концептуальна основа економічного розвитку національної економіки в умовах глобалізаційних змін (с. 28-62); запропоновано методичні підходи до застосування інтеграційної складової у забезпеченні економічного розвитку національної економіки в умовах глобальних викликів (с. 98-114); розроблено концептуальну модель забезпечення стійкого розвитку соціально-економічної системи (с. 176-194).

Окремі авторські рекомендації реалізовані на загальнонаціональному та регіональному рівнях. Матеріали дисертаційної роботи прийняті до використання Департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-52/734 від 25.08.2022 р.), Науково-освітнім інноваційним центром суспільних трансформацій (довідка №17/01-22 від 28.03.2022 р.); Кредитною спілкою «Освіта» Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка №17/02/22-1 від 17.02.2022 р.). Результати дисертації використовуються Причорноморським науково-дослідним інститутом економіки та інновацій (довідка № 54/03-21 від 22.12.2021 р.).

Повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Найсуттєвіші теоретичні та практичні результати дослідження відображено у 16 наукових працях, з яких: 9 статей – у наукових

фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних (в тому числі одноосібних – 7); 2 статті у іноземних наукових періодичних виданнях; 5 – публікації за матеріалами наукових конференцій (в тому числі одноосібних – 4). Загальний обсяг публікацій 7,73 друк. арк., з яких 6,84 друк. арк. належить особисто автору.

Оцінка мови та оформлення дисертації та автореферату. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Тексту рукопису притаманна логічність викладення матеріалу, цілісність та взаємопов'язаність. Термінологія дисертаційної роботи є загально визнаною науковою. Оформлення як дисертаційної роботи, так і автореферату відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», при цьому автореферат стисло і достатньо повно передає зміст дисертації, не містить наукових висновків і положень, які відсутні в дисертації.

Зауваження до змісту дисертаційної роботи. У цілому високо оцінюючи результати дослідження, слід зазначити, що дисертація не позбавлена окремих дискусійних положень та недоліків, серед яких необхідно відзначити наступні.

1. У параграфі 2.1 автором вживаються певні некоректності, дисертант «економічні суб'єкти та відповідні державні, регіональні й територіальні інституції» презентує «базовими *сегментами* національної економіки», адже у загально визнаній макроекономічній термінології сегментом економіки є її структурний елемент галузевого, надсуб'єктного рівня.

2. Стверджуючи на стор. 75 про достатньо суттєве явище, коли «значна кількість економічних суб'єктів частково або повністю втратила можливість вести господарську діяльність, як наслідок - фізичне, фінансове, економічне, екологічне та соціальне руйнування цілих галузей національної економіки», дисертант не деталізує, а подає інформацію загально.

3. У другому розділі дисертантом декілька разів стверджується, що «стратегічними національними інтересами держави є забезпечення економічної стійкості, рівня добробуту населення, підтримка конкурентоспроможності економічної системи на всіх рівнях у глобальному середовищі та досягнення на

цій основі стабільного динамічного розвитку соціально-економічних стандартів, які у повному обсязі задовольняють всіх стейкхолдерів, при цьому не вносяться автором пропозиції до Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179.

4. У параграфі 2.2 дисертаційної роботи йдеться про «компоненту екологізації національної економіки», але дисертант не акцентував увагу на ризиках та не визначив найкращого оціночного параметру, котрий міг би кількісно та якісно характеризувати цю компоненту, це б підсилило авторську розробку концептуальної основи соціально-економічних та екологічних компонентів якості розвитку національної економіки, а також основних напрямів стейкхолдерської підтримки екологізації національної економіки.

5. У третьому розділі дисертації потребує авторське коректне уточнення термінологічних понять «глобальний», «глобалізаційний», застосування терміну «транспарентність».

Проте наведені дискусійні положення і недоліки істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Дисертація Білязе Олексія Сергійовича на тему: «Забезпечення економічного розвитку національної економіки в умовах глобалізаційних змін» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують актуальну науково-практичну проблему. Дисертація відповідає паспорту спеціальності.

Зміст дисертаційного дослідження відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і завдань дослідження.

Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам. Дисертаційну роботу відрізняє логічність викладення матеріалу, доречне використання аналітичних даних та результатів проведених спеціальних досліджень, які підтверджують результати дослідження. Автореферат дисертації в повній мірі розкриває її основні положення та відображає зміст і структуру роботи.

Високий науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків і рекомендацій, наукова новизна, теоретико-методичне і практичне значення роботи дають підстави для висновку, що дисертаційна робота за формальними та змістовими ознаками відповідає вимогам нормативних документів до кандидатських дисертацій (зокрема, пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567), а її автор, Білязе Олексій Сергійович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри національної економіки,
маркетингу та міжнародних економічних відносин
Класичного приватного університету

О. Л. Гальцова

Засвідчую

Вгемей секретар
Класичного приватного
університету

К. Хабок